

Adres artykułu: <https://bip.iaepan.edu.pl/artukul/tworzywa-szkliste-z-poznej-epoki-brazu-na-ziemiach-polskich>

Tworzywa szkliste z późnej epoki brązu na ziemiach polskich

- [Trwające](#)
- [Zakończone](#)

Informacje o projekcie

Tytuł projektu: Tworzywa szkliste z późnej epoki brązu na ziemiach polskich.

Kierownik projektu: dr Tomasz Purowski

Jednostka prowadząca projekt: Instytut Archeologii i Etnologii PAN

Źródło finansowania projektu: NCN, 2014-2016 (Umowa nr UMO-2013/09/D/HS3/04464)

Kontakt:

e-mail: tomasz@iaepan.edu.pl

telefon: 22 620 28 81

Wykonawcy

Jednostki zaangażowane w projekt:

Instytut Archeologii i Etnologii PAN

Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych, Uniwersytet Warszawski

Instytut Geochemii, Mineralogii i Petrologii, Wydział Geologii, Uniwersytet Warszawski

Osoby zaangażowane w projekt:

Tomasz Purowski, Instytut Archeologii i Etnologii PAN

Barbara Wagner, Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych, Uniwersytet Warszawski

Piotr Dzierżanowski, Instytut Geochemii, Mineralogii i Petrologii, Wydział Geologii,
Uniwersytet Warszawski

Charakterystyka

Rezultat:

Pojedyncze paciorki szklane spotykane są w Polsce już w II okresie epoki brązu (czyli w fazie BzB-BzC). Liczniej odkrywane są na stanowiskach z III-V okresu epoki brązu (fazy BzD-HaB). Łącznie z II-V okresu epoki brązu (c. 1600-750/700 BC) znanych jest z Polski ponad 3000 paciorków szklanych znalezionych na 40 stanowiskach archeologicznych. Na kilku cmentarzyskach natrafiono na kilkaset okazów, np. w miejscowościach: Domasław-Chrzanów (ponad 1000 egz.), Kietrz (ponad 500 egz.), Targowisko (około 400 egz.), Kraków Bieżanów (ponad 350 egz.) czy Samborowice (ponad 200 egz.). Omawiane przedmioty podzielono w pierwszej kolejności ze względu na rodzaj tworzywa, z którego zostały zrobione: (1) fajans; (2) szklisty fajans; (3) szkło właściwe. Kolejne kryterium klasyfikacji stanowi kategoria przedmiotu: 1. paciorki; 2. amulet. Bardziej szczegółowy podział można było wykonać tylko dla paciorków. Są one przeważnie niedekorowane i zrobione ze szkła turkusowego lub niebieskiego, rzadziej zielonego lub seledynowego. Nieliczne okazy są ornamentowane (z obszarów Polski pochodzą m.in. paciorki Pfahlbautönnchen mit Spirale oraz Pfahlbaunoppenperlen). Metodą LA-ICP-MS zbadano tworzywo 36 paciorków szklanych znalezionych na stanowiskach ludności Kł z faz BzD-HaB3 (najczęściej z faz HaA2-HaB1). Dodatkowo metodą EPMA zbadano skład chemiczny szkła kolejnych 4 paciorków. Porównując relacje MgO do K₂O można wyróżnić dwie grupy: (1) szkła wysokomagnezowe (high magnesium glass - HMG); (2) szkła niskomagnezowe i wysokopotasowe (low magnesium, high potassium glass - LMHK). Wytopiono je z różnych surowców, według odmiennych receptur, w różnych warsztatach, w kilku miejscach świata. Przeprowadzone badania wykazały, że w epoce brązu na obszary Polski docierały paciorki szklane wykonane zarówno w Egipcie, Mezopotamii, jak i Italii. Większość HMG wytopiono najprawdopodobniej w Mezopotamii lub Egipcie. Szkło LMHK wytopiono w Europie, zapewne w Italii, gdzie w późnej epoce brązu funkcjonowały warsztaty szklarskie w miejscowościach Frattesina i Mariconda di Melara. Paciorki wykonane z HMG pojawiają się na obszarze Polski w fazie BzB i BzB-BzC i trwają po fazę HaA1. Tylko dwa znaleziska z Polski południowo-wschodniej datowane są później. Szkło LMHK pojawia się w Polsce bardzo wcześnie. Jeden wykonany z niego

paciorek odkryto w grobie ludności kultury mogiłowej w Górzycy w zachodniej Polsce. Obiekt datowany jest na BzC/BzD. Zdecydowana większość znalezisk pochodzi jednak z HaA2-HaB2, a nieliczne z HaB3.

Najprawdopodobniej paciorki wykonane ze szkła LMHK zostały przywiezione na obszary Polski z obszarów Italii. Większa ich część trafiła do południowej Polski szlakiem „bursztynowym” przez Bramę Morawską, na co wskazuje duża liczba znalezisk w górnym biegu Odry. Najprawdopodobniej również paciorki wykonane z HMG w rejonie wschodni nadbrzeżnym trafiły do Polski poprzez tereny Italii oraz Czechy. Warto podkreślić, że w Polsce południowej paciorki wykonane z HMG i LMHK spotykane są często na tych samych cmentarzyskach (np. Domasław-Chrzanów, Kietrz, Samborowice, Targowisko).

Publikacje

T. Purowski, Bursztynowy rozdzielacz i szklane paciorki odkryte w obiektach kultury łużyckiej w Targowisku, woj. małopolskie, (w:) Kompleks osadniczy kultury łużyckiej w Targowisku, stan. 10-12, pow. wielicki, J. Górski red., Krakowski Zespół do Badań Autostrad, "Via Archaeologica. Źródła z badań wykopaliskowych na trasie autostrady A4 w Małopolsce", Kraków 2014, s. 289-305.

Bursztynowy rozdzielacz i szklane paciorki odkryte w obiektach kultury łużyckiej w Targowisku

image not found or type unknown

image not found or type unknown

image not found or type unknown

image not found or type unknown

Image not found or type unknown

Załączniki:

[2020-05-2-1 . Plik w formacie: jpg . Rozmiar pliku: 155 kB](#)

label_file_format jpg 155 kB

Opublikował w BIP :	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
----------------------------	--------------------------------------

Data opublikowania:	18.05.2020 10:05
Liczba pobrań:	6

[2020-05-3-1 . Plik w formacie: jpg . Rozmiar pliku: 93 kB](#)

label_file_format jpg 93 kB

Opublikował w BIP :	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Data opublikowania:	18.05.2020 10:05
Liczba pobrań:	8

[2020-05-4-1 . Plik w formacie: jpg . Rozmiar pliku: 77 kB](#)

label_file_format jpg 77 kB

Opublikował w BIP :	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Data opublikowania:	18.05.2020 10:05
Liczba pobrań:	8

[2020-05-1-1 . Plik w formacie: jpg . Rozmiar pliku: 123 kB](#)

label_file_format jpg 123 kB

Opublikował w BIP :	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Data opublikowania:	18.05.2020 10:05
Liczba pobrań:	7

[2020-05-5-1 . Plik w formacie: jpg . Rozmiar pliku: 97 kB](#)

label_file_format jpg 97 kB

Opublikował w BIP :	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Data opublikowania:	18.05.2020 10:05
Liczba pobrań:	8

Metryczka

Opublikował w BIP:	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Data opublikowania:	18.05.2020 10:05
Ostatnio zaktualizował:	Instytut Archeologii i Etnologii PAN

Data ostatniej aktualizacji:	18.05.2020 10:05
Liczba wyświetleń:	14